

پای درسی امام صادق علیه السلام

نگاهی موحدانه به شگفتی‌های آفرینش

ترجمه توحید افضل

محمد مهدی رضایی

پنجره‌ها و آوازه‌ها

نویسنده: محمد مهدی رضایی
گرافیسیت: محمود کریمی
صفحه آرا: حسین نرگسی
مدیر فنی تولید: محمدعلی فرجادی
ناشر: جمال
چاپ: خاتم الانبیا
صحافی: همت
شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ: هشتم / بهار ۱۴۰۰

دفتر قم: ۰۲۵-۳۱۶۵۲
دفتر تهران: ۰۲۱-۶۶۴۸۷۱۱۸
پخش: پاتوق کتاب ۰۲۵-۳۱۰۷۷
www.jamalnashr.com

نشر جمال

سرشناسه: مفضل بن عمر، قرن ۲، ق ۱. | عنوان قراردادی: توحید مفضل
فارسی | عنوان و نام پدیدآور: پای درس امام صادق (ع) ترجمه توحید مفضل /
[ترجمه] محمد مهدی رضایی. | مشخصات نشر: قم: جمال، ۱۳۸۷. |
مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص. | شابک: ۸-۵۷-۵۴۵۴-۸۶۴-۹۷۸-۹۶۴
یادداشت: کتاب چهارم از الهای مختلف، توسط ناشران و مترجمان
متفاوت منتشر شده است. یادداشت: چاپ اول: ۱۳۸۷. یادداشت: چاپ
دوم. | یادداشت: چاپ سوم: بهار ۱۳۸۹. یادداشت: عنوان دیگر: پای درس
امام صادق (ع): ترجمه توحید مفضل. نگاه‌ها: لوحه‌ها به شگفتی‌های
آفرینش. | یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویس. | موضوع: خدا -- اثبات
| موضوع: الهیات | شناسه افزوده: جعفرین محمد (ع). | شابک: ۸۳-
۱۴۸. | شناسه افزوده: رضایی، محمد مهدی، ۱۳۵۱-، مترجم. | بندی
کنگره: ۴۱۱۳۸۷/م ۷/۲/۲۱۷ BP | رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۲ | شماره
کتابشناسی ملی: ۱۳۰۴۵۲۵

سخن مترجم

۱. اسلام دین هدایت و تربیت انسان در جهت عبودیت و بندگی خدا است، و متون دینی، یعنی قرآن و روایات، که عهده‌دار تبیین این هدف مقدس‌اند، برای این منظور، از روش‌های گوناگون استفاده کرده‌اند. از جمله این شیوه‌ها، بیان حقایق علمی و گره‌گشایی از شگفتی‌ها و اسرار نهفته در پدیده‌های جهان هستی است.

در قرآن کریم، آیات متعددی وجود دارد که انسان را دعوت به تفکر و تدبّر در جهان آفرینش و آیات بی‌شمار الاهی می‌کند و حتی کسانی را که اهل تفکر نیستند، به یاد سرزنش می‌گیرد: «وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»^۱ و در آفرینش آسمان‌ها و زمین می‌اندیشند.^۲ و می‌فرماید: «أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا؟» چرا به آسمان که بالای سرشان است، نمی‌نگرند که چگونه آن را برپا نموده‌ایم و آراسته‌ایم.^۳

دسته‌ای دیگر از آیات قرآن، در همین زمینه، اسرار از طبیعت را برای مخاطبان کلام الاهی فاش می‌کنند که بعضی از آنها، اگرچه امروزه از مسلمات علمی به‌شمار می‌آیند، اما با توجه به روزگار نزول قرآن و جهل و نادانی فراگیر آن زمان، خود دلیل بر معجزه بودن قرآن‌اند. مثلاً آیه «أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ أَبْتَثْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ»^۴ آیا به زمین نمی‌نگرند که چه اندازه گیاهان پر ارزش را دوتایی در آن رویانیدیم^۵ اشاره به «زوجیت گیاهان» دارد که واقعیتی است کشف شده در قرن‌ها پس از نزول قرآن.^۶

۱. آن عمران / ۱۹۱.

۲. ق / ۶.

۳. شعراء / ۷.

۴. برای توضیح بیشتر در این باره، رک. رابطه علم و دین، عباسعلی سرفرازی، ص ۲۴ تا ۲۸.